

A dohányzás kiiktatásával felére csökkenne a daganatos betegségben elhunytak száma

Intelligens gyógyszerekkel a rák ellen

FORRÁS: EUROPRESS

A világon az elhalálozások második leggyakoribb oka a daganatos betegség. A rákkutatás jövőjével foglalkozók a személyre szabott terápiában látják a megoldást, de számos lehetőség van a megelőzésre is.

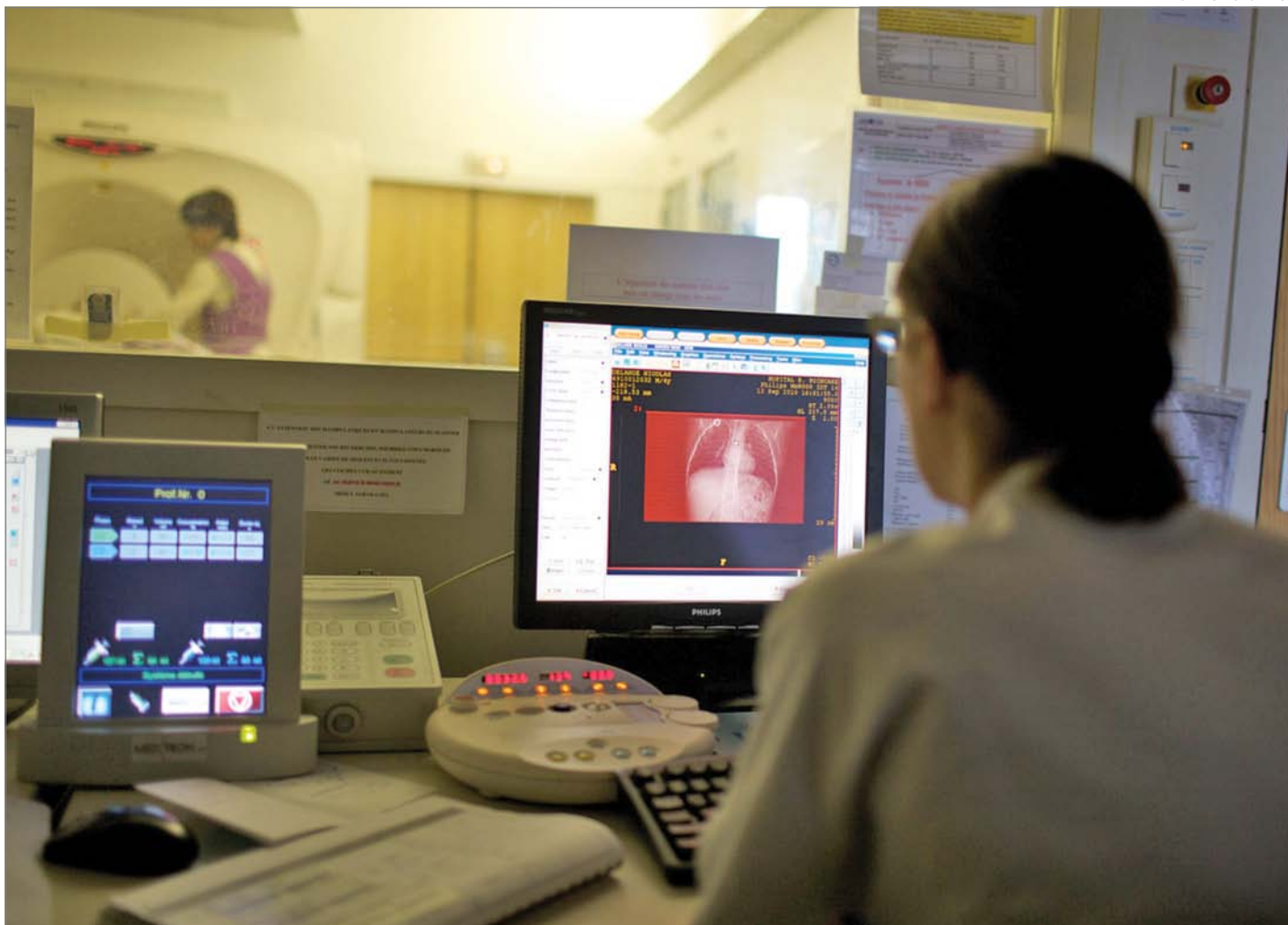
Evinte mintegy hatmillió ember veszti életét valamilyen daganatos betegség következtében. A problémát nemcsak a hatékony kezelési módszer hiánya jelenti, de sokszor az is, hogy a betegség előrehaladott stádiumában állítják fel a diagnózist. Bár a kezelési módszereket és a felismerő vizsgálatokat tekintve az utóbbi két évtizedben sokat fejlődött az orvostudomány, a rákbetegségek többségének kiváltó okát mindmáig nem ismerik. Mind-egyik ráktípus közös jellemzője a sejtek szabályozatlan szaporodása, azaz a sejtburjánzás, amely kémiai, fizikai vagy biológiai tényezők miatt alakul ki. Rákkeltő kémiai vegyületekkel napi rendszerességgel találkozhatunk a festék- és a műanyaggyártás, az olajipar vagy az aszfaltútépítés során, de számos más szakterületen is. Fizikai rákkeltő tényezőként különböző sugárzások károsak az emberi szervezetre: az ionizáló vagy UV-sugarak, de tartós gyulladást okozó biológiai organizmusok is felelősek számos daganattípus kialakulásáért.

Az orvosi kutatások igazolták, hogy vírusok is okozhatnak káros elváltozást a szervezetben: többek közt az AIDS-et kiváltó HIV vagy a hepatitisz B és C típusai. Ugyanakkor a rákos megbetegedésre való hajlam öröklődhet is. A cigarettázás, a túlzott alkohol és az egészségtelen élelmiszerek fogyasztása során a szervezetünkbe szándékosan bevitt ártalmas anyagok a megbetegedések mintegy feléért felelősek.

Az 1990-es években elterjedt egy új, pszichoszomatikus szemléletmód, amely szerint az évek során kialakult rákos elváltozások mögött hosszan tartó vagy rendszeresen visszatérő lelki probléma áll. A pszichiáterek szerint ezért is fontos a stressz minél előbbi kiiktatása életünkéből.

A hét figyelmeztető jel

Szakértők folyamatosan hangsúlyozzák: a rákos elváltozás lassú folyamat során alakul ki, ezért az első gyanús jeleknél ajánlott orvoshoz menni, hiszen a betegség időben történő felismerése életmentő lehet. Mind-azonban nem elég: minden testrészünket figyelmesen és rendszeresen magunknak is

Bár sokat fejlődött az orvostudomány, a rákbetegségek többségének kiváltó okát mindmáig nem ismerik

meg kell vizsgálnunk. Bár számos egyéb kór előjele is lehet, a rákbetegséget a megmagyarázhatatlan fogyás át az intenzív verejtékezésig, rekedtségig és gyengeség érzéséig számos tünet jellemzi. Ezek nem mindig dudor formájában keletkező elváltozások, lehet a bőr elszíneződése is, intim testrészek körüli kiütésszerű, viszkető elváltozások, vérző anyajegyek. A szakemberek javasolják, hogy az úgynevezett hét jel együttes meglétére figyeljünk oda: ha megváltozik a székelési/vizelési szokásunk, ha nem akar begyógyulni egy seb, ha szokatlan vérzést, váladékozást tapasztalunk, ha duzzanatot tapintunk ki testünk bármely részén, ha nehezen nyelünk, ha egy anyajegy vagy szemölcs elváltozik, illetve ha folyamatosan makacs köhögés, rekedtség kínozz, azonnal orvoshoz kell fordulni.

A kellemetlen, esetleg fájdalmas tünet sokszor már előrehaladott stádiumot, áttétet jelez, a megoldást erre a szűrővizsgálatok jelentik. Bár ma nem áll az orvosok rendelkezésére olyan elterjedt módszer, amely minden kezdetleges rákos elváltozást még tünetmentes állapotban kimutat, de a leggyakoribb típusok több fájdalommentesen elvégezhető, megbízható vizsgálat-tal kimutathatók.

Személyre szabott, intelligens kemoterápia

Férfiak esetében rosszindulatú rákos megbetegedés leggyakrabban a tüdőt, a prosztatát, a vastag- és végbélet, illetve a

gyomrot érinti, nőknél legtöbbször mell-, vastag- és végbél-, illetve ugyancsak gyomorrák alakul ki. A gyógyulási lehetőség számos tényezőtől függ: befolyásolja a daganat eredete, elhelyezkedése, kiterjedése, az áttét mértéke, illetve az is, hogyan reagál a szervezetre a különböző kezelési módszerekre. Dr. Nagy Ibolya kolozsvári rákkutató lapunknak elmondta: teljes gyógyulás leginkább a mellrák esetében várható, míg a tüdőrák leküzdésére átlagosan alig tíz százalék esély van. A többi daganatos betegség kezelése e két érték között mutat különböző eltéréseket.

A gyógyulási lehetőség számos tényezőtől függ: befolyásolja a daganat eredete, elhelyezkedése, kiterjedése, az áttét mértéke, illetve az is, hogyan reagál a szervezet a különböző kezelési módszerekre.

A rákos megbetegedést napjainkban sebészeti beavatkozással, sugárkezeléssel vagy kemoterápiával és gyógyszerekkel kezelik. A klasszikus kemoterápiás szerek hátulütő-

je az, hogy az egészségesen osztódó sejteket is károsítják, ezért nem lehet olyan adagban alkalmazni, amely a daganatot teljesen elpusztítja, hiszen a normális szövetek hamarabb tönkremennének. Már a 2000-es évek elején szükségessé vált olyan gyógyszerek fejlesztése, amelyek sokkal szelektívebben hatnak a daganatra. Az első ilyen intelligensnek nevezett gyógyszerek (smart drugs) elsősorban a daganatsejteket pusztítják kihasználva ezek genetikai sajátosságait, amelyek az egészséges sejtekben nincsenek jelen. Az intelligens szerek mellékhatásai jóval enyhébbek, mint az onkológiában korábban használt klasszikus változatú vegyületeké. Ezek a gyógyszerek azonban nem alkalmazhatók minden ráktípus esetében: a kezelés előtt elvégzett molekuláris diagnosztika után dönthető el, hogy megkaphatja-e a beteg.

A túlsúly is növeli a rákbetegség esélyét

Az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO) tavalyi kimutatása szerint Európában egyre több a rákbetegség: a 2012-ben diagnosztizált új esetek száma összesen 3,7 millió volt, a becslések szerint ez 2030-ra 25 százalékkal emelkedni fog, és eléri a 4,6 milliót. A növekedés mögött számos tényező áll, például az egyre idősödő népesség, de az alkoholfogyasztás, az egészségtelen táplálkozás és a levegő szennyezettsége. A WHO évi rendszerességgel a 12 módszert

felsoroló Európai Rákellenes Kódexszel hangsúlyozza, hogy mindenki tehet a megelőzésért. Egyes becslések szerint Európában a rák okozta halálesetek mintegy fele elkerülhető lenne, ha a dohányosok abbahagynák a cigarettázást, és mindenki törekedne a dohányfüstmentes otthoni és munkahelyi környezet megteremtésére, igyekezne megtartani az egészséges testsúlyt mozgással, kevesebb zsíros, erősen sós étel és cukros ital, illetve minimális alkohol fogyasztásával.

Az Egészségügyi Világszervezet kutatói már a 2000-es évek elején bizonyítékot találtak arra, hogy a túlsúly növeli a vastagbél, a nyelőcső, a vese, a mell és a méh daganatos megbetegedésének kockázatát. Mindezt tavaly kiegészítették: a kutatók szerint a testsúly növekedésével a gyomor-, a máj-, az epehólyag-, a hasnyálmirigy-, a petefészek-, az agyhártya- és a pajzsmirigyrákra való esély is jelentősen nő mind a férfiaknál, mind a nőknél. A túlsúly az ösztrogén, a tesztoszteron és az inzulin túltermeléséhez vezet a szervezetben, ami gyulladást okozhat, ez pedig a daganatképződés melegágya lehet. A WHO ugyanakkor tavaly levette a rákkeltő anyagok listájáról a kávé arra hivatkozva, hogy nincs elég bizonyíték a rákos betegségek kialakulása és a rendszeres kávéfogyasztás között, de kijelentették, hogy a túl forró italok valószínűleg növelik a sejtburjánzás kialakulásának kockázatát.

KÁDÁR HANGA